

34 kérdés —
1000 felelet

Helyesel vagy bírál az egyetemi hallgató?

Harmincnégy kérdést tartalmazó kérdőívet állított össze a József Attila Tudományegyetem Nevelési Bizottsága. A kérdőívek a Párt és a KISZ VB jóváhagyása után eljutottak a hallgatókhoz, s mintegy ezer közülük visszaérkezett a kérdezőkhöz. Az elektronikus számológépek feldolgozását aztán még kiegészítették a tájékozódás más módjai is. Végeredményben a hallgatóság eszméipolitikai arcúlatáról a következő kép alakult ki.

Feltétlen híve a marxizmusnak?

Majdnem egyértelmű a megkérdozet-tek állásfoglalása a marxista eszmék és a szocialista társadalmi rend tekintetében. Föltűnik azonban, hogy a természettudományi karon lényegesen kevesebben vallják magukat a marxizmus feltétlen hívének, mint akár a jogi vagy a bölcsészkaron. A jelenség okai közt szerepelhet az a tény, hogy az itt oktatótt szaktárgyak ideológiai vonatkozásaira ritkábban derül fény. Másrészt — mint erre a különböző jelzések felhívják az illetékesek figyelmét — a hallgatók nem tartják kielégítőnek a marxista tárgyak oktatásának színvonalát.

Ugyancsak érdemes megjegyeznünk azt a szintén rétegződésre vonatkozó megállapítást, hogy a paraszt szülők gyerekei közül viszonylag kevesen érzik magukat a marxizmus hívének.

A közelebbi vizsgálódás az alábbi következtetések levonását teszi lehetővé: Sokan félreértelmezik a párt vezető szerepének érvényesítését. Azt hiszik, hogy ez a vezető szerep valamely hivatalnok bürokratikus intézkedéseiben ölthet testet. Ezért a hallgatók jelentős csoportja tagadja a pártirányítás szükségességét a művészet, illetve a tudomány terén.

Az új gazdasági mechanizmus bevezetése észrevehetően kedvező hatást váltott ki. Ugyanakkor a hallgatók több mint felének rossz véleménye van az ár- és bérpolitikáról, hiszen az ezzel összefüggő kérdésekről konkrét tapasztalat alapján nyilatkoznak (állásfoglalásukat erősen befolyásolja a pedagógusok fizetése). Az ár- és bérpolitika tendenciáit hosszabb távra vonatkozóan nem ismerik.

Demokratizmus — protekcionizmus

Általában megnyugtatónak tartják a demokratizmus kibontakozását (pl. az országgyűlés tevékenységében a választási rendszerben stb.). Az egyetem szellemét vizsgálva azonban már érvényesül az a korábban is fellelhető tendencia, amely mutatja, hogy az általuk jobban ismert tárgykörökben jóval kritikusabbak, mint az általánosabb jelenségekről alkotott véleményükben. Úgy vélik például, hogy az oktatási reform mindenki által helyeselt eredeti törekvései nem valósulnak meg következetesen. Az eddigi vizsgacentrikusság ugyan fől számolódik, viszont megsokszorozódtak a dolgozatok és demonstrációk. Ez utóbbiak megint csak nem az alkotó tevékenység kibontására, hanem szinte középiskolás magolásra készítik a hallgatókat.

Figyelemreméltóan élesedik a bírálat hangja, ha a protekcióról esik szó. Állásfoglalásukat főleg az elhelyezkedéseknél tapasztalt visszasságok alakították, s talán emiatt el is túlozzák a protekció hatását egész társadalmi berendezkedésünkben. Semmiképpen sem lehet azonban legyintenünk erre a véleményre, hiszen sajnos konkrét eseteken alapszik.

Őszintébben a Szovjetunióról

A kérdések kiterjedtek a külpolitikai tájékozottságra is. Kedvezőnek mondhatjuk a hallgatók megítélését, a Szovjetunióhoz való viszonyunk vonatkozásában. A válaszadóknak 90,4 százaléka azonosul ezzel a viszonyval vagy alapjaiban elfogadja. Ugyanakkor a beszélgetésekből az tűnik ki, hogy bár érdemesebb elvi és gyakorlati fenntartások nincsenek a Szovjetunióhoz fűződő barátságunk tekintetében, nincsenek híjával bizonyos ellenérzéseknek, amelyek elsősorban a sematikus propaganda vezethetők vissza. Sokan megjegyezték, hogy korábban kritikátlanul

vásároltuk meg a szovjet filmeket s ezért most az igazán jó filmalkotásoknak sincs közönsége. Hiányosnak és egyoldalúnak találják a Szovjetunió belső helyzetének, kül- és belpolitikájának ismertetését is. Bizonyos konfliktusokról — tették szövé — mint például Jevtusenko vagy más írók ügyei, késve és hiányosan kaptunk tájékoztatást. Nem helyeslik, hogy az amerikai úrkísérletek nem vivnak ki olyan helyet és jelentőséget újságjainkban, mint a szovjet sikerek. Egy-egy nyugati ország gazdasági helyzetéről jóval többet tudunk, mint a Szovjetunió viszonyairól.

A csehszlovák helyzet vizsgálatokor kiderült, hogy a hallgatók többsége ebben is elfogadja az MSZMP politikáját. Bár 1968 augusztus végén még elmentmondásos képet alkothattunk volna a fiatalok állásfoglalásáról, a konszolidáció előrehaladtával a kedélyek fokozatosan megnyugodtak. Még mindig nem ritka az a vélemény, amely szerint a szocialista országok augusztusi lépése katonailag szükséges, politikailag viszont hibás volt. A hallgatók más csoportja még keményebb politikát követelne az ellenforradalmi erőkkel szemben.

A Közel-Keleti állapotokra vonatkozó kérdések gyakran maradtak válasz nélkül, illetve szembeötlő a „nincs véleménye” válaszok száma. A véleményalkotástól legtöbbször a német kérdésnél tartózkodtak.

A válaszok öszintéségében rendül meg a hitünk, amikor a vallással kapcsolatos feleleteket olvassuk. Ezekből ugyanis az derül ki, hogy hallgatóságunknak csaknem kétharmada tudatosan ateista. Ráadásul egyáltalán nincsenek vallásos fiatalok a paraszt és a kisiparos szülők gyerekei között. Attól tartunk, hogy ezek a válaszok nem tükrözik a valóságos helyzetet. Gyerekek véleménye szerint talán azért nem, mert például bizonyos politikai kérdésekben negatív módon foglalni állást a nonkonformizmus igazolása lehet, másszóval virtus, vagányság, míg az istenhitet, vallásgyakorlást — mint konzervatív vonást — inkább szégyenlik, eltitkolják.

Politikus fiúk — apolitikus lányok?

A válaszadók megoszlását vizsgálva ugyancsak érdekes konklúziókra juthatunk. A fiúk-lányok relációjában általában a lányok nyilatkoznak egyetértőbben. Ebből arra következtethetnénk, hogy a lányok közül többen azonosulnak kül- és belpolitikánkkal, mint a fiú hallgatók közül. Valójában azonban ez a megoszlás inkább a politikus és az apolitikus ember magatartásbeli különbségét mutatja. Igazolja állításunkat az a tény is, amely szerint, ha egy politikai körben a résztvevők kétharmada lány, akkor is főleg az egyharmad részt kitevő fiú csoport vitatkozik, kérdez, érdeklődik. Aggasztó jelenség ez, hiszen a tanárszakokon ugyancsak kétharmad egyharmad az arány a lányok javára. Félő, hogy a tanárként munkába álló lányok kevesebb készséget árulnak el bármiféle világnézeti nevelésre, mint a fiúk.

Lehet aztán a válaszokat évfolyam szerinti felosztásban is vizsgáljunk. Így azt láthatjuk, hogy a negyedévesek jóval bírálóbbrak, mint az elsőévesek. A legpozitívabb válaszok részint a KISZ-vezetőkől, részint a katona idejüket leltöltött fiúktól származnak. Ez utóbbiakat nyilván megfontoltabbá, érettebbé tette a katonáskodás. A felmérés felhívja a figyelmünket az alberletben lakók állásfoglalásaira. Természetesen nem véletlen, hogy közöttük akad a legtöbb tartózkodó vagy ellenző. Nem kerülheti el figyelmünket az sem, hogy az értelmiségi szülők gyerekei a legkritikusabbak. A felsorolt konklúziók egyben megjelölik a nevelőmunka további feladatait is, s figyelemztetnek arra, hogy a tájékoztatásnak lépést kell tartania az eseményekkel s mindig kapcsolódnia kell a konkrét társadalmi, politikai jelenségekhez.

F. J.

Mit vár az új működési szabályzattól?

Dr. Tóth Károly a SZOTE rektora:

— A szocialista rendszer fejlődésének szükségszerű velejárója a vezetési módszerek változása, fejlődése. 1969-ben a hatalom konszolidálása a feladat, s ehhez a vezetési módszerek demokratizálása szükséges. A demokratikus vezetés bár általában nehezebb, egyszerűbb meg is könnyíti a vezetői munkát. Az emberek szeretik tudni, hogy mi miért történik körülöttük és szívesen bekapcsolódnak a problémák megoldásába, ha ismerik azokat. Az új szabályzat erre ad lehetőséget: tömegbázisra támaszkodva dönhetünk. Komoly hiányosságot is pótol majd, az eddig részletekbe meglevő rendeleteket konkrétizálja és szintetizálja. Az egyes munkakörök pontos körvonalazását is várom ettől a reformtól.

— Hogyan készült a minisztériumtól kapott kerettervezetből a SZOTE új működési és szervezeti szabályzata?

— Szükségtelennek ítéltük külön bizottság létrehozását a nyers szabályzat elkészítéséhez. Ezt én és dr. Csapó Ödön, a rektori hivatal főmunkatársa dolgoztuk ki, egyes problémákat futólag megbeszélve az Egyetemi Tanácsal. Október 6-án több példányban elküldtük az egyes szervezeti egységek vezetőinek mint vitaanyagot. Tanszéki értekezlet keretében kellett ismertetni, megvitatni. A kollektívák véleménye most érkezett vissza. A megjegyzéseket összegezzük és újra elküldjük a szervezeti egységek vezetőihez. Az egyes vitatott pontok tekintetében intézetvezetők értekezleten próbálunk megegyezésre jutni. Az olyan kérdésekben, amelyekben nem lehet többségi álláspontot kialakítani, az Egyetemi Tanács dönt majd. A végleges jóváhagyás joga az Egészségügyi Minisztériumé.

— S a végleges szabályzatban a korábbi rendeletekhez képest milyen jelentős változások lesznek?

— Egyik legjelentősebb változás, hogy a jövőben az Egyetemi Tanács és a Kari Tanácsok is kiszélesednek majd: nemcsak a választott vezetők, illetve a szervezeti egységek vezetői vesznek részt ezekben. Több oktató, dolgozó és hallgató lesz beválasztható. Sőt, külső szakemberek is közéleti személyiségek is részt vesznek a szervek munkájában. Azt, hogy kiknek lesz szavazati joguk, a kész tervezet fogja szabályozni. Biztos azonban, hogy minden eddigénél több embernek lesz módjában hallatni véleményét. Erre ad lehetőséget az is, hogy esztől a rektor egyetemi értekezleten lesz köteles beszámolni az évi munkáról, amihez bárki hozzászólhat. Az ifjúság döntési jogot kap olyan kérdésekben, amelyekben közvetlenül érdekelt.

— Az új szabályzat bevezetése vet-e fel valamilyen újabb ellentmondást?

— Talán azt, hogy az Egyetemi Tanács nagy létszámú és éppen ezért nem lesz operatív testület. Gondjaink, agályaink olyan vonatkozásban lehetnek, hogy e szerv két ülése között hogyan is fogjuk vezetni az egyetem életét. Erre csak a gyakorlat ad majd idővel választ.

Dr. Albert Sándor, a szakszervezeti bizottság titkára

Szakszervezetünk országos elnöksége valamennyi egyetemen felülvizsgálatot folytatott, majd kibővített elnökségi ülésen megvittuk feladatainkat. S

mondhatom, sok kérdésben kellett közös álláspontot kialakítanunk. A szabályzatnak szinte egyetlen pontja sincs, amely valamilyen formában ne kérné ki a szakszervezet véleményét. Olyan kérdések merülnek fel, hogy a szakszervezet folyjon bele jobban az egyetemi kutatómunkába, az ellátási problémák megoldásába, legyen képviselte a felvételi bizottságokban.

— Ezeket az új feladatokat az új szabályzattal kapcsolatos teendőket hogyan ismertették meg a tagsággal?

— A központi irányelvek és a társ-egyetemekkel való konzultáció után egy nyers tervezetet készített a szakszervezeti bizottság, ami további vita tárgya lesz felsőbb fórumokon. Első eset az egyetem történetében, hogy a szakszervezet önálló fejezetet kapott a szabályzatban, nagyon körültekintő munkával kellett ezt kialakítanunk, hogy minden hatáskör és jogkör belekerüljön. Ezeket a problémákat taggyűléseken beszéltük meg, annak megfelelően koncentrálva a kérdésekre, hogy az adott csoport tagsága többségben milyen munkakörben dolgozik nálunk. Az általános részeket csak ki- vonatosan ismertettük.

— Véleménye szerint a középkaderek mennyire ismerik az új szabályzattal kapcsolatos problémákat?

— Elsősorban a szakszervezeti vezetőknél múlik, hogy megismertessék tagjainkkal az új szabályzatot. De hozzá kell ehhez tennem, hogy nem kis mértékben múlik középkadereink tájékozottsága azon, hogy mennyire érdeklik őket a jogi problémák, a közélet.

— Egyetemi dolgozóink 96,8%-a szakszervezeti tag, tehát megfelelően képviselve leszünk minden egyetemi szervezetben, érdemben bele tudunk szólni az irányításba az eddiginél jóval hatékonyabban.

Dr. Bártfai György, a SZOTE KISZ-bizottságának titkára

— Végrehajtó bizottságunk már áprilisban elkezdett foglalkozni ezzel a problémával. Májusban megbízunk egy bizottságot, hogy készítsen tervezetet az egyetemi szervezeti — működési szabályzatban a KISZ-szervezet számára nyújtandó jogkörökre vonatkozóan. Őszi vezetőképzőnkön ezt a tervezetet kari és egyetemi plénum vitatta meg. Tulajdonképpen gondolatébresztő volt ez az anyag, az idő még nem volt alkalmas arra, hogy mindenki részleteiben is „megemészthesse”.

— Október elején két példányt kaptunk a rektori nyers tervezetből. Kari bizottságaink 4–5 napot kaptak arra, hogy áttanulmányozzák és megvitassák vb-ületeken. A kari bizottságok véleményét a felsőbb szervektől kapott irányelvekkel, a testvéregyetemeken kialakult állásfoglalásokkal összevetve megírta egy bizottságunk a rektori tervezethez a korrekciós javaslatokat és a KISZ jogköreiről szóló fejezetet. Ezt a dokumentumot vittük az egyetemi pártvégrehajtóbizottság elé, majd elküldtük a rektor elvtársnak. Határidő elcsúszás miatt az Egyetemi KISZ-bizottság csak november 4-én tárgyalta meg a továbbított anyagot és ötórás vita után elfogadta — módosításokkal. Ezeket a módosításokat az egyetemi tanácsülésen terjesztjük majd elő, remélem sikerrel.

— Többlépcsős alapos munkáról beszéltél; mivel indokolható, hogy a hallgatóság egy része ennek ellenére sem tájékozott megfelelően ezekben a kérdésekben?

— A készülő tervezetek csoportokban való tárgyalását nem tartjuk szükségesnek. A megfelelő érdeklődés felkeltése elsősorban alapszervezeteink vezetőinek feladata lett volna. Sajnos a vezetőképzőről és a KISZ-bizottságokból nem továbbították megfelelően a problémákat. S hallgatóink sem tanúsítottak különösebb „kíváncsiságot” ezekkel a kérdésekkel szemben.

— Mit szándékoztok tenni a továbbiakban?

— Ismertetni és népszerűsíteni azt a tervezetet, amelyet az új egyetemi szervezeti és működési szabályzathoz összeállítottunk. Ezt az állásfoglalásunkat lestenieztetjük és még ebben a félévben minden csoporthoz eljuttatjuk, majd megbeszéljük a hallgatók.

— „Előzetesnek” mit mondanál például arról, hogy milyen kérdésekben javasolt az egyetemi KISZ-szervezetnek döntési jogot állásfoglalásotok?

— A KISZ-szervezet döntési jogkörébe javasoltuk a rendkívüli szociális segélyek elosztását, a hallgatói kulturális alap felhasználását, az évfolyamok kollégiumi elhelyezését, elosztását, a TDK-ba történő tagfelvételt, a kirándulási keretek szétoztását, a KISZ-klub tevékenységének meghatározását.

SZ. M.